

Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων
ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Δημοτικού

Θεματική ενότητα:

Φιλικές σχέσεις

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΤΣΑΡΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2011

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

Ταυτότητα Σεναρίου	4
Εισαγωγή.....	4
Σκοποθεσία	4
Δεξιότητες.....	4
Αξιοποίηση των ΤΠΕ.....	4
Κείμενα	4
Μεθόδευση της διδασκαλίας	6
Αναλυτική περιγραφή των φάσεων υλοποίησης του σεναρίου	6
Α΄ φάση: Πριν από την ανάγνωση	6
Β΄ Φάση: Ανάγνωση	6
Γ΄ Φάση: Μετά την ανάγνωση	7
Αξιολόγηση.....	7
Φύλλα Εργασίας	7
Άλλες εκδοχές - Κριτική.....	7
Βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό	7

Τίτλος: «Φιλικές σχέσεις»

Τάξη: Γ΄ Δημοτικού

Δημιουργός: Τσαρμποπούλου Αντιγόνη

Γνωστικό αντικείμενο: Νεοελληνική λογοτεχνία

Συμβατότητα με το νέο ΠΣ: Προβλέπεται διδακτική ενότητα με αυτό το θέμα στην Γ΄ Δημοτικού.

Είδος διδακτικής πρακτικής: project, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία σε συνδυασμό με μετωπική με την πρώτη να καταλαμβάνει, σταδιακά, όλο και περισσότερο διδακτικό χρόνο.

Προτεινόμενη διάρκεια: 24 ώρες

Δοκιμάστηκε στο σχολείο ή όχι: Πρόκειται για παραδειγματικό σενάριο που προορίζεται για πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση στη διδακτική πράξη στο πλαίσιο του Ψηφιακού Σχολείου.

Μπορεί να εφαρμοστεί στην τυπική ή/και στην άτυπη εκπαίδευση: Το συγκεκριμένο σενάριο σχεδιάστηκε με γνώμονα την τυπική εκπαίδευση. Επιμέρους σημεία του θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στην κατεύθυνση της ημιτυπικής ή και της άτυπης εκπαίδευσης (π.χ. στο μάθημα της φιλιαναγνωσίας ή στις ώρες της ευέλικτης ζώνης).

Εισαγωγή

Η επιλογή του θέματος της ‘φιλίας’ στη Γ΄ Τάξη σκοπό έχει την πραγμάτευση των φιλικών σχέσεων που αναπτύσσουν τα παιδιά, οι οποίες, όπως έχουν δείξει πλήθος ερευνών, συνθέτουν ένα σημαντικό πλαίσιο μέσα στο οποίο προάγεται η κατάκτηση

δεξιότητων που είναι βασικές για την κοινωνική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου.

Μέσω των φιλικών σχέσεων, τα παιδιά μαθαίνουν να επικοινωνούν, να συνεργάζονται και να επιλύουν προβλήματα. Συνοπτικά μπορούμε να πούμε ότι η πιο σημαντική λειτουργία της παιδικής φιλίας είναι να προσφέρει στα παιδιά ένα ευχάριστο και ασφαλές περιβάλλον εκτός της οικογένειας, διαμέσου του οποίου τα παιδιά μπορούν να εξερευνήσουν τις επιδράσεις και τα αποτελέσματα των συμπεριφορών τους στον εαυτό τους και στο περιβάλλον τους.

Έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά, στην ηλικία που απευθύνεται το συγκεκριμένο σενάριο, δηλαδή μεταξύ 8-9 χρονών, αποκτούν νέες συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες και βλέπουν τους φίλους και τις φίλες τους υπό άλλο πρίσμα.

Συγκεκριμένα, ενώ τα παιδιά της προσχολικής και της πρώτης σχολικής ηλικίας είναι περισσότερο εγωκεντρικά και σκοπός των φιλικών σχέσεων που συνάπτουν είναι ένα επιτυχημένο παιχνίδι, στη μέση παιδική ηλικία, ο στόχος των φιλικών σχέσεων μεταβάλλεται και από την αναζήτηση επιτυχημένων συντρόφων στο παιχνίδι αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι 'φιλία' σημαίνει 'συνεργασία', δηλαδή προσπαθούν να συντονίσουν τις σκέψεις και τις πράξεις τους λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες του άλλου.

Στο πλαίσιο του διδακτικού σεναρίου που περιγράφεται παρακάτω, εξετάζονται διαφορετικές μορφές 'φιλίας' (μεταξύ παιδιών, μεταξύ παιδιών και ενηλίκων, μεταξύ παιδιών και ζώων, μεταξύ παιδιών από διαφορετικές χώρες, κ.ά.) αλλά και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που έχουν οι φίλιες αυτές (αμοιβαιότητα, συντροφικότητα) παρέχοντας στα παιδιά ποικίλες πληροφορίες για τον εαυτό τους, για τους άλλους, καθώς και για τον κόσμο, δηλαδή ευκαιρίες να κατανοήσουν την οπτική γωνία των άλλων. Ο σκοπός της ανάγνωση και της συζήτησης των λογοτεχνικών κειμένων που πραγματεύονται τα θέματα αυτά στην τάξη είναι να κατανοήσουν τα παιδιά, μέσα από το ασφαλές και συμβολικό πλαίσιο της λογοτεχνίας, τη δύναμη, τη σημασία και τις προϋποθέσεις δημιουργίας των φιλικών σχέσεων αλλά και να αναστοχαστούν τις δικές τους εμπειρίες με φίλους.

Σκοποθεσία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- ✓ Να συνειδητοποιήσουν μέσα από τα κείμενα τη διαχρονική αξία της φιλίας και την αναγκαιότητά της για όλους τους ανθρώπους, ενήλικες και παιδιά.
- ✓ Να αντιπαραβάλουν ποικίλες στάσεις ζωής που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις (π.χ. φιλία, αλληλεγγύη, μοναξιά, αλλοτρίωση, ρατσισμός).
- ✓ Να κατανοήσουν την ποικιλία των περιστάσεων που μοιραζόμαστε με φίλους (στιγμές δημιουργίας, στοχασμού, χαράς, δυσκολιών, θλίψης, κλπ.).
- ✓ Να κατανοήσουν τη σημασία των φιλικών σχέσεων για την ομαλή κοινωνικοποίηση των ατόμων.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι οι μορφές των φιλικών σχέσεων και οι τρόποι επικοινωνίας των φίλων επηρεάζονται από την εποχή και την κουλτούρα.

Δεξιότητες

Με την ολοκλήρωση της διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:

- ✓ Να εντοπίζουν στα κείμενα τη φωνή που μιλά για τις φιλικές σχέσεις και την οπτική γωνία από την οποία μιλά (ηλικία, φύλο).
- ✓ Να περιγράφουν τις διαφορές μεταξύ των φιλικών σχέσεων αγοριών και κοριτσιών, καθώς και μεταξύ των διαφορετικών ηλικιών.
- ✓ Να επισημαίνουν όλους τους όρους που περιγράφουν μια φιλική σχέση:
 - τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία της και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ξεκινά μία φιλία·
 - τις συναισθηματικές διακυμάνσεις που συχνά περνούν οι φίλοι, στη διάρκεια δυσκολιών, αγωνίας, αναμονής, δημιουργίας, κλπ.·

- τους προβληματισμούς και τις συζητήσεις των φίλων που οδηγούν σε ενίσχυση του αυτοπροσδιορισμού τους και της διαμόρφωσης της ταυτότητάς τους·
 - τη συμπληρωματικότητα των χαρακτήρων των ηρώων.
- ✓ Να διακρίνουν την επίδραση των φιλικών σχέσεων του ήρωα στην κοινωνικοποίησή του και στη γενικότερη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του.
- ✓ Να συνδέουν τις παραπάνω παρατηρήσεις από τα κείμενα με την προσωπική τους εμπειρία και γνώση.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στο παιδαγωγικό πλαίσιο που ορίζεται από την προτεινόμενη μεθόδευση του διδακτικού σεναρίου παρακάτω, στοχεύει οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- ✓ Να εξοικειωθούν με τη χρήση του διαδικτύου και ποικίλων λογισμικών κλειστού και, κυρίως, ανοιχτού τύπου, όπως:
 - λογισμικά παρουσίασης (π.χ. το PowerPoint, το Impress του OpenOffice το οποίο διατίθεται δωρεάν και είναι λογισμικό ανοιχτού τύπου)·
 - λογισμικά σχεδιασμού κόμικς (όπως π.χ. Pixton for schools, βλ. <http://www.pixton.com/schools/overview>, Cartoon story maker, βλ. <http://www.education.vic.gov.au/languagesonline/games/cartoon/>, λογισμικό το οποίο διατίθεται δωρεάν στο διαδίκτυο)·
 - λογισμικά ζωγραφικής

(βλ. ενδεικτικά tux paint <http://tuxpaint.org/>, «Μικροί καλλιτέχνες» http://www.kidmedia.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=111&I

[temid=131&lang=el,Revelation Natural Art, http://revelation-natural-art.software.informer.com/\)](http://revelation-natural-art.software.informer.com/)

- δημιουργίας νοητικών χαρτών (όπως π.χ. τα λογισμικά Kidspiration, βλ. http://www.inspiration.com/kidspiration_intl, ή Bubl.us, το οποίο διατίθεται δωρεάν στο διαδίκτυο, βλ. <https://bubl.us/>).
- ✓ Να εξοικειωθούν με τη χρήση διαδικτυακών χαρτών (όπως π.χ. το γνωστό περιβάλλον Google.earth, βλ. <http://www.google.com/earth/index.html>) και γενικά με μηχανές αναζήτησης πληροφοριών από το διαδίκτυο (όπως π.χ. βλ. <http://www.google.com/>, <http://www.yahoo.com/>, <http://www.bing.com/>).
- ✓ Να εξοικειωθούν με τη χρήση του διαδικτύου ως πηγή πληροφοριών που πρέπει να επεξεργάζονται κριτικά αναπτύσσοντας δεξιότητες συλλογής, κατανόησης και διαχείρισης πληροφοριών. Στο πλαίσιο αυτό σκοπός της χρήσης των ΤΠΕ είναι να διευρύνει το πολιτισμικό υπόβαθρο του μαθητή και της μαθήτριας προσφέροντας γνώσεις, πληροφορίες, εικόνες, ακούσματα, δηλαδή εμπειρίες που θα τον βοηθήσουν να διαμορφώσει προσωπικές ερμηνείες για το λογοτεχνικό κείμενο.
- ✓ Να έρθουν σε επαφή με περισσότερα λογοτεχνικά έργα, διαβάζοντας ή ακούγοντας κείμενα από επιλεγμένες ιστοσελίδες (π.χ. *Μικρός αναγνώστης* ΕΚΕΒΙ, ή www.bookbook.gr/, κ.ά.).

Κείμενα

1) Από τα κείμενα των βιβλίων της Γλώσσας, του Ανθολογίου και της ιστορίας όλων των τάξεων:

Αίσωπος, «Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού» (Α΄-Β΄ Δημοτικού)

Αγγελική Βαρελλά, «Δώσε την αγάπη» (Α΄-Β΄ Δημοτικού)

Amy McDonald, «Ο μικρός κάστορας κι η ηχώ» (Α΄-Β΄ Δημοτικού)

Έλια Χατζηπαναγιώτη, «από το ημερολόγιο του Αριστείδη» (βιβλίο *Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού*, τεύχος 1)

Φιλίσα Χατζηγάννα, «Η ηλεκτρική σκούπα και η λαχτάρα των δύο φίλων» (Α΄-Β΄ Δημοτικού)

2) Ολόκληρα κείμενα

Φραντζέσκα Αλεξοπούλου-Πετράκη, *Φίλοι; φως φανάρι*. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2005.

Ρενέ-Ζαν Ζακ Σανπέ Γκοσινί, *Ο μικρός Νικόλας*. Μτφρ Ανδρέας Καρακίτσιος. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες («Οι έλεγχοι», «Η μικρή Λουίζα», «Είμαι άρρωστος», «Τα περάσαμε όμορφα», «Επίσκεψη στον Ανιάν», «Τζότζο»), 2000.

Ρενέ-Ζαν Ζακ Σανπέ Γκοσινί, *Ο μικρός Νικόλας διασκεδάζει*. Μτφρ Ανδρέας Καρακίτσιος. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες («Θα τα πούμε στο διάλειμμα»), 2000.

Ρενέ-Ζαν Ζακ Σανπέ Γκοσινί, *Οι διακοπές του μικρού Νικόλα*. Μτφρ Ανδρέας Καρακίτσιος. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες («Παίξαμε τον μπακάλη»), 2000.

Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ, *Ο μικρός πρίγκιπας*. Μτφρ. Στρατής Τσίρκας. Αθήνα: Ηριδανός, 1983.

Κριστίν Ερβ, *Η Λίνα η ποντικίνα και η Τίνα η λιονταρίνα*. Αθήνα: Ψυχογιός, 2001.

Μάρω Θεοδωράκη, *Το παιδί με το ακορντεόν*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003.

Μάνια Καπλάνογλου, *Η συντροφιά της φωτιάς*. Αθήνα: Δελφίνι, 1993.

Κώστας Μάγος, *Ο Τραμ*. Αθήνα: Πατάκης, 2009.

Χρήστος Μπουλώτης, *Ο καλύτερός μου φίλος*. Αθήνα: Πατάκης, 2004.

Μπίλλη Οικονόμου-Ρόζεν, *Εγώ και ο κύριος Γορίλας*. Μτφρ. Ρένια Τουρκολιά Κυδωνιέως. Αθήνα: Πατάκης, 1996.

Ζαν Ζακ Σενπέ, *Ο Μαρσελέν κοκκινίζει*. Μτφρ Μελίνα Καρακώστα. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2008.

Μάκης Τσίτας, *Οι φίλοι*. Αθήνα: Ψυχογιός, 2006.

Αντρέ-Πωλ Φουρνιέ. *Το κοτσύφι μου κι εγώ*. Μτφρ Ελένη Δ. Κόκκου. Αθήνα: Κέδρος, 1978.

Γιώτα Φώτου, *Ο Αόρατος Πολ*. Αθήνα: Ψυχογιός, 2005.

Jen Wojtowicz, *Τα παιδιά των λουλουδιών*. Μτφρ Εύη Τραμαντζά. Θεσσαλονίκη: Επόμενος Σταθμός, 2007.

3) Ταινίες:

[Μαδαγασκάρη 1, Έρικ Ντάρλεν και Τομ Μακ Γκαρθ, \(2005\)](#)

[Toy story, Τζον Λάσετερ, \(1995\)](#)

[Ο Ποντικομικρούλης 3, Όντου Πάντεν \(2005\)](#)

[Ο Μικρός Νικόλας, Λορέν Τιράρ, \(2009\)](#)

4) Εκπαιδευτικό υλικό

Χρήσιμες ιστοσελίδες:

<http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLine.htm>

http://www.edutv.ypepth.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=908&Itemid=154

http://www.mikrouli.gr/Mikrouli/5A_Paramythia_2_3.html

<http://www.mediavalley.fr/blog/second-season-little-nick.html>

<http://paramythimythiko.pblogs.gr/2009/06/oi-moysikoi-ths-bremhs-paramythi-apo-th-germania.html>

<http://www.mediavalley.fr/blog/second-season-little-nick.html>

Μεθόδευση της διδασκαλίας

Η μεθόδευση της διδασκαλίας στηρίζεται στην ομαδική εργασία και στη μέθοδο project. Αναπτύσσεται σε τρεις φάσεις:

Στην Α΄ φάση ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να εισαγάγει τους μαθητές και τις μαθήτριες στο θέμα των ‘φιλικών σχέσεων’ επιστρατεύοντας τα προσωπικά τους βιώματα από διαφορετικές μορφές φιλίας (φιλία με άλλα παιδιά ή και ενήλικες, με ένα ζώο, ένα παιχνίδι ή ένα αντικείμενο, παιχνίδια μεταξύ φίλων, αλληλεγγύη και συγκρούσεις μεταξύ τους, ‘διαφορετικότητα’ και ‘φιλία’).

Συγκεκριμένα, ο εκπαιδευτικός διαβάζει στην ολομέλεια της τάξης σύντομα κείμενα (ή ακούνε όλοι μαζί αφηγήσεις παραμυθιών από επιλεγμένες ιστοσελίδες ή παρακολουθούν κάποιο βίντεο) και, στη συνέχεια, τα παιδιά είτε σε ατομική βάση είτε ομαδικά κάνουν κάποιες δραστηριότητες με βάση τα ερεθίσματα που τους δόθηκαν. Στη φάση αυτή η ανάγνωση και συζήτηση σκοπό έχουν να δημιουργήσουν κίνητρα στα παιδιά για περαιτέρω ανάγνωση μεγαλύτερων κειμένων ή ολόκληρων βιβλίων που πραγματεύονται το θέμα της ‘φιλίας’ στις ποικίλες εκφάνσεις του.

Στη Β΄ φάση τα παιδιά –χωρισμένα σε ομάδες– αρχικά διαβάζουν στην τάξη και συζητούν, τόσο στο εσωτερικό των ομάδων όσο και στην ολομέλεια της τάξης, σύντομα κείμενα (είτε από το σχολικό *Ανθολόγιο* είτε από άλλες πηγές). Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διαβάσει στο σπίτι ένα μεγαλύτερο βιβλίο και να συνεργαστεί για την παρουσίασή του στην τάξη. Στο πλαίσιο των παρουσιάσεων επιδιώκεται τα παιδιά να εκφράσουν αιτιολογημένα την προσωπική τους άποψη για τις συγκεκριμένες φιλικές σχέσεις που διαπραγματεύονται τα βιβλία τους και πώς αυτές επηρεάζονται από την οπτική γωνία του αφηγητή, το λογοτεχνικό είδος στο οποίο ανήκουν τα κείμενα, την εποχή και την κουλτούρα στην οποία εγγράφονται αλλά και τη στάση ζωής που διατυπώνουν.

Τέλος, στη Γ΄ φάση επιδιώκουμε την παραγωγή λόγου από την πλευρά των παιδιών αξιοποιώντας τα μοτίβα, τους λογοτεχνικούς χαρακτήρες και τα επεισόδια από τα βιβλία που διάβασαν και επιδιώκοντας να διατυπώσουν την προσωπική τους άποψη για το θέμα των φιλικών σχέσεων γενικότερα, όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα

από τις αναγνώσεις των συγκεκριμένων κειμένων και τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν στην τάξη.

Όσον αφορά την εργασία στις ομάδες, προτείνουμε, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου, αρχικά, να χωριστούν τα παιδιά σε ομάδες με βάση τις φιλικές σχέσεις τους, αλλά να υπάρχει δυνατότητα αλλαγής των ομάδων στη Β' φάση της μεθόδευσης, όταν πλέον ένα βασικό κριτήριο συγκρότησης των ομάδων θα είναι τα βιβλία που θα εκφράσουν την επιθυμία να διαβάσουν τα ίδια τα παιδιά και προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία σε περισσότερα παιδιά να συνεργαστούν μεταξύ τους και να αναπτύξουν νέες φιλικές σχέσεις.

Αναλυτική περιγραφή των φάσεων υλοποίησης του σεναρίου

Τα αναμενόμενα κείμενα που θα παραχθούν, οι δραστηριότητες που θα αναπτύξουν οι μαθητές.

Α' φάση: Πριν από την ανάγνωση

(6 ώρες το λιγότερο)

Μπορούν να επιλεγούν κάποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες:

Η τάξη ακούει το παραμύθι «Ο σκαντζόχοιρος που ήθελε να τον χαϊδέψουν», στην ηλεκτρονική διεύθυνση του ΕΚΕΒΙ *Μικρός αναγνώστης* <http://www.mikrosanagnostis.gr/istoria.asp>. Στη συνέχεια και αφού συζητήσουν την συμβουλή που δίνουν οι μεγαλύτεροι στον μικρό σκαντζόχοιρο, δηλαδή να μαλακώσει τα αγκάθια του, όταν πλησιάζει τους φίλους του, μπορούν να παίξουν όλοι μαζί το θεατρικό παιχνίδι γνωριμίας «Η καλή σου κουβέντα» (βλ. Γκόβας, Νίκος (2003). *Για ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο*).

✓ Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τα μέλη κάθε ομάδας να παρατηρήσουν για λίγα λεπτά τους υπόλοιπους της ομάδας και να σκεφτούν ένα-δυο θετικά σχόλια γι' αυτούς. Κατόπιν κινούνται στον χώρο, χαιρετούν τους άλλους και ανταλλάσσουν την «καλή τους κουβέντα». Για παράδειγμα, «Γεια σου, ήθελα να σου πω ότι τα πήγες πολύ καλά στο μάθημα, στο μπάσκετ» κτλ. Το ίδιο μπορεί να γίνει και γραπτώς. Κάθε

παιδί με τη σειρά γράφει σε ένα χαρτί κάτι θετικό για τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας και διαβάζουν τα σχόλια συνολικά στην ολομέλεια της τάξης.

- ✓ Αναζητούμε τον ορισμό του λήμματος *φιλία* στα ηλεκτρονικά λεξικά της ιστοσελίδας <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLine.htm> και προσπαθούμε να διατυπώσουμε δικούς μας ορισμούς και παραδείγματα (κάθε ομάδα προτείνει έναν ορισμό).
- ✓ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση της εκπαιδευτικής τηλεόρασης http://www.edutv.ypepth.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=908&Itemid=154, παρακολουθούμε βίντεο για τη σημασία της φιλίας (το βίντεο έχει ήρωες εφήβους, αλλά τα παιδιά της Γ΄ Δημοτικού μπορούν να το παρακολουθήσουν χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία). Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να «σκηνοθετήσει» ένα παρόμοιο βίντεο στο οποίο θα μιλάνε τα παιδιά για αυτά που κάνουν οι ίδιοι με τους φίλους και τις φίλες τους. Παρατηρούν διαφορές σε σχέση με αυτά που λένε οι έφηβοι ήρωες του βίντεο;
- ✓ Ο εκπαιδευτικός διαβάζει τον μύθο του Αισώπου «Η ευγνωμοσύνη του μικρού μερμηγκιού» από το Ανθολόγιο Α΄-Β΄, σελ. 100 και στη συνέχεια επισκέπτονται την ιστοσελίδα http://www.mikrouli.gr/Mikrouli/5A_Paramythia_2_3.html και διαβάζουν το μύθο του Αισώπου «Οι δύο φίλοι και η αρκούδα». Αφού συζητήσουμε ένα από τα συνήθη χαρακτηριστικά του είδους των αλληγορικών παραμυθιών, τη χρήση δηλαδή ζώων για ήρωες με σκοπό τη διδασχία, ζητάμε από τα παιδιά να βρουν τη βασική διαφορά που παρουσιάζουν μεταξύ τους οι φιλίες που αναφέρει στους δυο μύθους ο Αίσωπος και να συζητήσουν τη σημασία της αλληλεγγύης στις φιλικές σχέσεις, καθώς και το γεγονός ότι το ζεύγος των ανθρώπων είναι αυτό που επιλέγεται από τον Αίσωπο να παρουσιαστεί χωρίς αλληλοβοήθεια μεταξύ τους. Τι θα μπορούσαν να κάνουν αυτοί στη θέση του ήρωα του Αισώπου, για να βοηθήσουν τον φίλο τους;
- ✓ Ο εκπαιδευτικός διαβάζει το βιβλίο *Ο καλύτερός μου φίλος* του Χρήστου Μπουλώτη και συζητάμε με τα παιδιά για άλλες «φιλικές» σχέσεις που μπορεί να αναπτύξει ένα παιδί (με ένα παιχνίδι, ένα βιβλίο, ένα ζώο), καθώς και για τα πράγματα που κάνουν με τους φίλους και τις φίλες τους. Η κάθε ομάδα

αναλαμβάνει να σχεδιάσει με τη βοήθεια του λογισμικού του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τη Γλώσσα Γ'-Δ', ενότητα «Το εργαστήρι», δραστηριότητα Κόμικ, (βλ. <http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/>) μια απλή ιστορία που θα δείχνει δραστηριότητες μεταξύ φίλων και τι λένε μεταξύ τους.

- ✓ Ο εκπαιδευτικός διαβάζει το βιβλίο *Οι φίλοι* του Μάκη Τσίτα. Η κάθε ομάδα ή ο εκπαιδευτικός στον διαδραστικό πίνακα, αναλαμβάνει να σχεδιάσει έναν νοητικό χάρτη με τα πράγματα που κάνουν οι φίλοι μεταξύ τους χρησιμοποιώντας το λογισμικό Kidspiration (βλ. http://www.inspiration.com/kidspiration_intl).
- ✓ Ο εκπαιδευτικός διαβάζει από το βιβλίο των Γκοσινί-Σανπέ, *Ο μικρός Νικόλας διασκεδάζει*, την ιστορία «Θα τα πούμε στο διάλειμμα». Να συζητήσουν το ρόλο των συμμαθητών τους στη φιλονικία που έχει ο Μικρός Νικόλας με το Ζοφρουά. Χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Συνέντευξη» κάποιες ομάδες υποδύομενοι τα πρόσωπα της ιστορίας αναλαμβάνουν να απαντήσουν στις ερωτήσεις που θέτουν οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές τους με σκοπό να εκμαιεύσουν πληροφορίες για τα κίνητρα και τη συμπεριφορά των ηρώων. Στη συνέχεια μπορούν να παρακολουθήσουν την ιστορία με τίτλο «Η μονομαχία» από σχετικό dvd, που προέρχεται από τη σειρά *Ο μικρός Νικόλας (Le petit Nicolas 2009 M6 Studio Method Animation M6, Luxanimation, DQ Entertainment International Realisation Arnaud Bouron*, <http://www.mediavalley.fr/blog/second-season-little-nick.html>) και να συγκρίνουν το διαφορετικό τέλος που δίνεται και την προσθήκη του ρόλου του κοριτσιού σε αυτό. Ποιο τέλος προτιμάνε και γιατί; Ποιο τέλος είναι πιο αστείο και γιατί;

Β' Φάση: Ανάγνωση

(14 ώρες το περισσότερο)

1η-2η διδακτική ώρα

Ανάγνωση μικρών κειμένων

Η κάθε ομάδα διαλέγει ένα από τα προτεινόμενα κείμενα (σύντομα κείμενα ή αποσπάσματα βιβλίων που περιέχονται στα σχολικά βιβλία), τα διαβάζουν και στη

συνέχεια τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. Στην παρουσίαση, αφού περιγράψουν τις φιλικές σχέσεις που αναπτύσσονται στα κείμενα, τα παιδιά μπορούν να κάνουν πιο ειδικές δραστηριότητες για κάθε κείμενο όπως στα παρακάτω παραδείγματα:

- ✓ Amy McDonald, «Ο μικρός κάστορας κι η ηχώ» (Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων, Α΄-Β΄ Δημοτικού, σ. 101). Τα μέλη της ομάδας σε ζευγάρια παίζουν το παιχνίδι με την ηχώ που περιγράφεται στο κείμενο. Το κάθε παιδί λέει κάτι, είτε λυπημένα είτε χαρούμενα, και το άλλο, που κάνει την ηχώ, την επαναλαμβάνει με ανάλογη διάθεση.
- ✓ Αγγελική Βαρελλά, «Δώσε την αγάπη» (Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων, Α΄-Β΄ Δημοτικού, σ. 107). Τα παιδιά αποφασίζουν τι θα χάριζαν σε παιδιά από άλλες χώρες, αν βρίσκονταν σε ένα διαπολιτισμικό σχολείο όπως αυτό που αναφέρεται στο κείμενο. Μπορούν να το ζωγραφίσουν, να το τραγουδήσουν, να ζητήσουν τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, αν πρόκειται για κάτι που μπορούν να το εκτυπώσουν από το διαδίκτυο.
- ✓ Φιλίσα Χατζηχάνα, «Η ηλεκτρική σκούπα και η λαχτάρα των δύο φίλων» (Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων Α΄-Β΄ Δημοτικού, σ. 150). Τα μέλη της ομάδας, σε ζευγάρια ή και περισσότεροι μαζί, χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Παγωμένη εικόνα» να κρατήσουν σφιχτά τα χέρια και να δείξουν μια σκηνή λίγο πριν από την έναρξη μιας «περιπέτειας» για μια παρέα φίλων. Στη συνέχεια να «ζωντανέψει» η εικόνα, να μετρήσουν ένα-δύο-τρία και να πούνε ή να κάνουν κάτι που να δείχνει το περιεχόμενο της περιπέτειας που αρχίζει (π.χ. φεύγουν για ένα μακρινό ταξίδι, ξεκινούν μια εξερεύνηση, μπαίνουν στο τρενάκι του τρόμου στο λούνα παρκ, κάνουνε μια βουτιά στη θάλασσα, κτλ.)
- ✓ Ίλια Χατζηπαναγιώτη, «από το ημερολόγιο του Αριστείδη» (Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, τεύχος 1, ενότητα 2 «Στο σπίτι και στη γειτονιά, σ. 28). Να φτιάξουν ο καθένας το ημερολόγιο με τις δραστηριότητες και τις ελεύθερες ώρες που έχει κάθε εβδομάδα και να προσπαθήσουν να βρουν ποιες από αυτές μοιράζονται με τους φίλους και τις φίλες τους.

3η-10η διδακτική ώρα

Ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με το βιβλίο που επιλέγουν να διαβάσουν στο σπίτι. Κάποιες ομάδες θα μπορούσαν να οργανωθούν στη βάση κάποιων κοινών συγγραφικών χαρακτηριστικών και στη συνέχεια να επιλέξουν από τα προτεινόμενα (βλ. παρακάτω, τον κατάλογο των βιβλίων), τα οποία σε μεγάλο βαθμό συνδέονται και με το λογοτεχνικό «γούστο» των μαθητών και επομένως διαφορετικοί αναγνώστες θα ανταποκριθούν διαφορετικά στα χαρακτηριστικά αυτά (άλλα παιδιά θα δείξουν περισσότερο ενδιαφέρον για το φανταστικό στοιχείο, άλλα για το κοινωνικό ή το χιουμοριστικό κλπ.). Στο σχολείο δουλεύουν οι ομάδες και ετοιμάζουν την παρουσίασή τους. Γίνεται ο προγραμματισμός των παρουσιάσεων. Οι παρουσιάσεις τους μπορούν να γίνουν με πολλούς τρόπους (π.χ. *δραματοποιημένη αφήγηση*), αλλά και αξιοποιώντας μέσα των ΤΠΕ (π.χ. προβολή παρουσίασης που ετοιμάζουν τα παιδιά συνδυάζοντας εικόνες που ζωγραφίζουν ή κατεβάζουν από διαδίκτυο, χαρακτηριστικά αποσπάσματα και δικές τους σκέψεις ή πληροφορίες που βρήκαν σχετικά με τα θέματα ή τις καταστάσεις που περιγράφονται στα βιβλία τους).

Ιδιαίτερα, για το θέμα των φιλικών σχέσεων οι παρουσιάσεις των ομάδων, με όποια μορφή αυτές γίνονται, καλό θα είναι να εξετάσουν ποικίλες όψεις των φιλικών σχέσεων, ύστερα από παρότρυνση του εκπαιδευτικού και με κατάλληλο συντονισμό της συζήτησης που διεξάγεται στην ολομέλεια της τάξης ή στην κάθε ομάδα χωριστά.

Στο πλαίσιο αυτό, κάθε ομάδα μπορεί να διερευνήσει στο βιβλίο που θα διαβάσει τα παρακάτω θέματα:

- κοινές δραστηριότητες και παιχνίδια μεταξύ φίλων·
- διαφορετικότητα και φιλία·
- φιλίες μεταξύ αγοριών και κοριτσιών·
- ανταλλαγή δώρων·
- αλληλεγγύη·

- διαμάχες και συμφιλίωση·
- φιλίες μεταξύ ανθρώπων και ζώων·
- η απώλεια παλιών φίλων και η δημιουργία νέων ως αποτέλεσμα της αλλαγής κατοικίας.

Παρακάτω δίνονται παραδείγματα δραστηριοτήτων για τα βιβλία που προτείνονται. Η σειρά των παραδειγμάτων είναι από τα πιο εύκολα και σύντομα κείμενα στα μεγαλύτερα και πιο σύνθετα. Επίσης, οι διευθύνσεις του διαδικτύου που σημειώνονται είναι για πληροφορίες ή trailer κινηματογραφικής μεταφοράς.

1) *Κείμενα με ήρωες φανταστικά πλάσματα (στην παράδοση του φανταστικού και αλληγορικού παραμυθιού):*

Φιλίσα Χατζηγάννα, Οι περιπέτειες του Καρυδάκη και της Ζαχαρούλας

- ✓ Μπορούν να συγκρίνουν το βιβλίο με αντίστοιχες κινηματογραφικές ταινίες με φανταστικούς ήρωες και κοινή θεματολογία, όπως τα παρακάτω:
 - *Μαδαγασκάρη 1* <http://entertainment.in.gr/html/ent/735/ent.44735.asp>,
 - *Toy Story 1* <http://www.myfilm.gr/5719.html>,
 - *Ο Ποντικομικρούλης 3* <http://greekddl.com/movies/2009-12-13-08-27-49/kids-movies-in-greek/16591-3.html>,
- ✓ να διαβάσουν/ακούσουν το λαϊκό γερμανικό παραμύθι *Οι μουσικοί της Βρέμης* και να κάνουν συνδέσεις μεταξύ των βιβλίων και των σεναρίων των κινηματογραφικών έργων/παραμυθιών. Να γράψουν τη δικιά τους περιπέτεια φιλίας μεταξύ ζώων ή άλλων προσωποποιημένων πραγμάτων.

Μάνια Καπλάνογλου, Η συντροφιά της φωτιάς.

- ✓ Να παρουσιάσουν το βιβλίο τους έχοντας κάνει μικρές έρευνες για τα πλάσματα που εμφανίζονται με τη σειρά στο βιβλίο (μπορούν να

χρησιμοποιήσουν ηλεκτρονικά λεξικά και ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες, όπως είναι, π.χ., το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών [Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη] <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/dictonlinetri.htm>, καθώς και η *Επιστήμη και Ζωή* <http://www.gnosinet.gr/ez/alpha.html#11>, Wikipedia (www.wikipedia.org).

- ✓ Χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Μεταμόρφωση» να αναπαραστήσουν με τα σώματά τους πλάσματα φανταστικά που κάθονται σταδιακά στον «κύκλο της φωτιάς» και μοιράζονται την ιστορία τους με τους υπόλοιπους της παρέας. Στο τέλος της ιστορίας διατυπώνουν ένα ερώτημα για ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν και οι υπόλοιποι προτείνουν λύσεις.

Jen Wojtowicz, *Τα παιδιά των λουλουδιών*

- ✓ Να διδάξουν έναν χορό στους συμμαθητές τους όπως η Ανθή στον Τριαντάφυλλο.
- ✓ Χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Αντικρουόμενες σκέψεις ή συμβουλές» τα μέλη της ομάδας, στο ρόλο της συνείδησης της Ανθής, να την συμβουλέψουν για το δίλημμα που αντιμετωπίζει, δηλαδή αν θα κάνει φίλο της τον Τριαντάφυλλο ή όχι, δεδομένου ότι οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές της την προειδοποιούν ότι είναι «παράξενο παιδί».

Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ, *Ο μικρός πρίγκιπας*

- ✓ Να κάνουν ένα κατάλογο με τις ερωτήσεις που κάνουν συχνά οι μεγάλοι όταν τους ανακοινώνεις ότι γνώρισες έναν καινούριο φίλο και με τις ερωτήσεις που θα διατύπωναν τα ίδια τα παιδιά.
- ✓ Στο βιβλίο περιγράφονται τρεις φιλίες του μικρού πρίγκιπα: με τον ενήλικα αφηγητή, το τριαντάφυλλο και την αλεπού. Να τις απεικονίσουν με όποιο τρόπο θέλουν (νοητικούς χάρτες ή σχεδιαγράμματα/ζωγραφιές με πράγματα που κάνουν μεταξύ τους οι ήρωες, ούτως ώστε να φανεί η εναλλαγή ρόλων, όταν πρόκειται για διαφορετικές φιλίες).

- ✓ Να αυτοσχεδιάσουν τη σκηνή του αποχαιρετισμού μεταξύ τριαντάφυλλου και μικρού πρίγκιπα χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Ανίχνευση της σκέψης» κατά την οποία τα παιδιά, καθώς παγώνει η δράση, καλούνται να εκφράσουν, σε πρώτο πρόσωπο, τις βαθύτερες επιθυμίες, σκέψεις, συναισθήματα και ανησυχίες που έχουν οι ήρωες.
- ✓ Να κάνουν μια λίστα με τα πράγματα (ή να τα ζωγραφίσουν) που τους θυμίζουν κάτι χαρακτηριστικό για κάποιο φίλο τους.
- ✓ Να περιγράψουν τη δική τους «τελετουργία», όταν πρόκειται να συναντηθούν με έναν φίλο ή να έρθει στο σπίτι τους.

2) *Κείμενα κοινωνικού περιεχομένου με ήρωες σύγχρονα παιδιά:*

Κριστίν Ερβ, *Η Λίνα η ποντικίνα και η Τίνα η λιονταρίνα*

- ✓ Οι ηρωίδες ανταλλάσσουν μεταξύ τους δώρα φιλίας. Να ετοιμάσουν τα δικά τους δώρα φιλίας για τους συμμαθητές τους και τις συμμαθήτριές τους αιτιολογώντας τις επιλογές τους

Φραντζέσκα Αλεξοπούλου-Πετράκη, *Φίλοι; φως φανάρι*

- ✓ Να προετοιμάσουν τα δικά τους σκίτσα ή κινήσεις με παντομίμα προκειμένου να επικοινωνήσουν μέσα από το «τζάμι του λεωφορείου». Μπορούν να το οργανώσουν σαν παιχνίδι που οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές τους κάθονται διαδοχικά απέναντι από αυτόν που αναλαμβάνει να στείλει το μήνυμα και προσπαθούν να το «διαβάσουν».
- ✓ Στο βιβλίο *Μελέτη Περιβάλλοντος Γ' Δημοτικού* (Ενότητα 8 με τίτλο *Επικοινωνία και ενημέρωση*, Κεφάλαιο 2^ο «Ξεπερνάμε τις δυσκολίες στην επικοινωνία», σ. 137) να συμβουλευτούν τον πίνακα με το ελληνικό δακτυλικό αλφάβητο και να ετοιμάσουν ένα μήνυμα στη νοηματική γλώσσα που θα το παρουσιάσουν στην υπόλοιπη τάξη οργανώνοντας ένα παιχνίδι.

Επίσης, μπορούν να αντλήσουν σχετικές πληροφορίες από την ιστοσελίδα του Κέντρου ελληνικής νοηματικής γλώσσας

(βλ. <http://www.keng.gr/CategoryView.asp?langid=el&CategoryID=14>).

Οικονόμου-Ρόζεν Μπίλλη, *Εγώ και ο κύριος Γορίλας*

- ✓ Να εξετάσουν αν το σχολείο τους έχει την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή για να δεχτεί ένα παιδί με κινητικά προβλήματα και να προτείνουν λύσεις στην κατεύθυνση αυτή (αντλώντας πληροφορίες από διαδίκτυο).
- ✓ Χρησιμοποιώντας τις *τεχνικές* δραματοποίησης «Συνέντευξη», «Τηλεφωνική επικοινωνία», «Καρέκλα των αποκαλύψεων», να διερευνήσουν τις σκέψεις ή κίνητρα όλων των ηρώων όσον αφορά τη στάση τους στις σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ τους.
- ✓ Χρησιμοποιώντας την *τεχνική* δραματοποίησης «Μια μέρα στη ζωή του ήρωα», να παρουσιάσουν χαρακτηριστικά στιγμιότυπα από τη ζωή του ανάπηρου παιδιού με σκοπό να δείξουν τις δυσκολίες που συναντά. Να δείξουν, στη συνέχεια, τη βοήθεια που του προσφέρει ο φίλος του. Πώς θα αντιμετώπιζαν οι ίδιοι τις παρενοχλήσεις που υφίστανται οι ήρωες από κάποιους συμμαθητές τους;

Μάρω Θεοδωράκη, *Το παιδί με το ακορντεόν*

- ✓ Χρησιμοποιώντας την *τεχνική* δραματοποίησης «Αντικρουόμενες σκέψεις ή συμβουλές» να συμβουλέψουν τους γονείς του κοριτσιού για το αν θα πρέπει να αφήσουν το παιδί τους να κάνει παρέα με το αγόρι της ιστορίας, ή σχετικά με τη βοήθεια που σκέφτονται να του προσφέρουν για τις μουσικές του σπουδές.
- ✓ Να γράψουν ένα ευχαριστήριο γράμμα του ήρωα στην οικογένεια της φίλης του για τη βοήθεια που του πρόσφεραν.

Γιώτα Φώτου, *Ο Αόρατος Πολ*

- ✓ Να προσπαθήσουν να επικοινωνήσουν σε ένα αλλόγλωσσο περιβάλλον, όπως μια νέα σχολική τάξη σε μια ξένη χώρα. Τι θα διάλεγαν να πουν προκειμένου να γίνουν συμπαθείς; Τι δυσκολίες συναντούν, όταν θέλουν να μιλήσουν σε μια γλώσσα που δεν γνωρίζουν; Μπορούν να ζητήσουν τη βοήθεια του εκπαιδευτικού της ξένης γλώσσας για να προετοιμάσουν τα λόγια τους.
- ✓ Χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Τηλεφωνική επικοινωνία» να παρουσιάσουν τη συνδιάλεξη του ήρωα με τους παλιούς του φίλους και φίλες στην Αλβανία που αναφέρονται στο κείμενο, κατά την οποία περιγράφει τα γεγονότα στην Ελλάδα και τα συναισθήματά του.
- ✓ Χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Ρεπορτάζ-τηλεοπτική εκπομπή» και σε ρόλο δημοσιογράφου να παρουσιάσουν την ιστορία του ήρωα σε μια τηλεοπτική εκπομπή με καλεσμένους τα πρόσωπα του βιβλίου εστιάζοντας στις αθλητικές επιδόσεις του ήρωα και τα προβλήματα στις φιλικές του σχέσεις, όταν ήρθε στην Ελλάδα.
- ✓ Να αντιπαραβάλουν τη σκηνή της υποδοχής του ήρωα στο σχολείο με την ιστορία «Ο Τζοτζό» από το βιβλίο των Γκοσινί-Σανπέ *Ο μικρός Νικόλας* και να συγκρίνουν τα διαφορετικά σχολικά περιβάλλοντα και εποχές. Να εξετάσουν τα διαφορετικά είδη (η χιουμοριστική οπτική του Μικρού Νικόλα) αλλά και το διαφορετικό κοινωνικό περιεχόμενο των κειμένων.

Αντρέ-Πωλ Φουρνιέ, *Το κοτσόφι μου κι εγώ*

- ✓ Να αφηγηθούν την επίσκεψη των δύο φίλων στο Παρίσι και με την *τεχνική δραματοποίησης* «Καρέκλα των αποκαλύψεων ή καυτή/ανακριτική καρέκλα» να παίξουν το ρόλο των δύο φίλων και να δεχτούν ερωτήσεις γενικά για τις εντυπώσεις τους από το Παρίσι και πιο ειδικά για το δίλημμα που αντιμετώπισαν σχετικά με την κλοπή του παιχνιδιού ή όχι, φωτίζοντας τα κίνητρα και τις επιθυμίες των χαρακτήρων.
- ✓ Να χρησιμοποιήσουν την *τεχνική δραματοποίησης* «παγωμένη εικόνα» και να στήσουν μια σκηνή λίγο πριν αρχίσει ή τελειώσει το μάθημα, η οποία μπορεί να «ζωντανέψει» και να αναφέρουν τις συμφωνίες που κάνουν με τους φίλους

τους για τα παιχνίδια που θα παίζουν στο διάλειμμα ή κοινές δραστηριότητές τους μετά το σχολείο.

- ✓ Να επινοήσουν το δικό τους μυστικό κώδικα και να κάνουν μια επίδειξη 'κρυφής' συνεννόησης με τους φίλους και τις φίλες τους μέσα στην τάξη.

Κώστας Μάγος, Ο Τραμ

- ✓ Να κάνουν μια μικρή έρευνα για τα αδέσποτα ζώα στην πόλη τους και την τύχη που έχουν.
- ✓ Χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Ρεπορτάζ» να παρουσιάσουν την «υιοθεσία» του Τραμ από τη γειτονιά και να πάρουν συνεντεύξεις από τους φίλους και τις φίλες του την ημέρα που του δίνουν το δώρο του (π.χ. με τίτλο «Μια γειτονιά υιοθετεί ένα σκύλο»).

3) Κείμενα χιουμοριστικού περιεχομένου με φιλίες σύγχρονων παιδιών.

Ζαν Ζακ Σενπέ, Ο Μαρσελέν κοκκινίζει

- ✓ Να σχεδιάσουν ένα κόμικ που θα δείχνει τι κάνουν οι ίδιοι με τους φίλους και τις φίλες τους και τι φαντάζονται ότι θα κάνουν μαζί ως ενήλικες.
- ✓ Να γράψουν μια σελίδα από το ημερολόγιο του Μαρσελέν, όταν έψαχνε το γράμμα του φίλου του με τη νέα του διεύθυνση ή όταν συνειδητοποίησε ότι έχει χαθεί. Τι θα μπορούσαν να κάνουν στη θέση του για να βρουν το φίλο τους;

Γκοσινί-Σανπέ, Ο μικρός Νικόλας («Η μικρή Λουίζα», «Οι έλεγχοι», «Είμαι άρρωστος», «Τα περάσαμε όμορφα», «Επίσκεψη στον Ανιάν»)

Γκοσινί-Σανπέ, Οι διακοπές του μικρού Νικόλα («Παίξαμε τον Μπακάλη»)

Γκοσινί-Σανπέ, Ο μικρός Νικόλας διασκεδάζει («Ο Κινγκ»)

- ✓ Να συγκρίνουν τα κείμενα με την τηλεοπτική σειρά *Ο μικρός Νικόλας (Le petit Nicolas, 2009. M6 Studio Method Animation M6, Luxanimation, DQ Entertainment International Realisation Arnaud Bouron)*, και την κινηματογραφική ταινία *Ο μικρός Νικόλας* και να δείξουν ποια στοιχεία των χαρακτήρων και των φιλικών σχέσεων μεταξύ τους τονίζονται ή τροποποιούνται σε αυτές. Γιατί γίνεται αυτό;

Γ' Φάση: Μετά την ανάγνωση

(4 ώρες το λιγότερο)

Τα παιδιά ομαδικά ή ατομικά (μπορούν να γίνουν και νέες συνεργασίες) στην τελική φάση του project μπορούν:

- ✓ Να δημιουργήσουν μια πινακοθήκη φίλων επιλέγοντας από τα πρόσωπα των κειμένων που διαβάστηκαν και παρουσιάστηκαν στην τάξη, σκανάροντας δικά τους σχέδια και ζωγραφιές που τα αντιγράφουν σε προβολές παρουσίασης ή χρησιμοποιώντας την *τεχνική δραματοποίησης* «Περίγραμμα χαρακτήρα». Μπορούν να χρησιμοποιήσουν και λογισμικά σχεδίασης και ζωγραφικής από το διαδίκτυο.
- ✓ Ποια από αυτά τα πρόσωπα θα μπορούσαν να αναπτύξουν φιλίες μεταξύ τους και γιατί; Να γράψουν μια φανταστική ιστορία στην οποία οι ήρωες που επέλεγον συναντιούνται και γίνονται φίλοι μεταξύ τους. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν το λογισμικό Kidspiration (βλ. http://www.inspiration.com/kidspiration_intl), προκειμένου να οργανώσουν τις ιδέες τους).
- ✓ Να δημιουργήσουν ιστορίες με θέμα: «Εγώ και οι φίλοι μου μετά από χρόνια...».
- ✓ Να γράψουν μια δικιά τους ιστορία με θέμα τη φιλία μεταξύ ανθρώπου και κάποιου ζώου και να την εικονογραφήσουν ή να την μετατρέψουν σε κόμικ, αξιοποιώντας τα λογισμικά σχεδίασης κόμικ που αναφέρονται παραπάνω.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές αξιολογούνται τόσο για τις ατομικές εργασίες τους όσο και για τη συμμετοχή τους στις ομαδικές εργασίες. Αξιολογούνται για τον προφορικό και τον γραπτό τους λόγο, για τη γενικότερη συμμετοχή τους στο μάθημα, καθώς και για τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας τους. Αξιολογούμε την ικανότητα των μαθητών και των μαθητριών:

1. Να αντιλαμβάνονται μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα τη σημασία της φιλίας για τη ζωή των ηρώων και να περιγράφουν τις στάσεις που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις και επηρεάζουν τις φιλικές σχέσεις.
2. Να συσχετίζουν τις προσωπικές εμπειρίες, τα βιώματα, τα συναισθήματά τους με τη θεματική των βιβλίων.
3. Να μπορούν να ερευνούν ένα πρόβλημα κοινωνικού αποκλεισμού στο δικό τους άμεσο περιβάλλον καταλήγοντας σε συμπεράσματα και προτείνοντας λύσεις.
4. Να δημιουργούν χρησιμοποιώντας ποικίλα σημειωτικά μέσα (γραπτός λόγος, εικονογράφηση, λογισμικά παρουσίασης, λογισμικά εννοιολογικής χαρτογράφησης, λογισμικά δημιουργίας κόμικς, λογισμικά σχεδίασης και ζωγραφικής) τις δικές τους «Ιστορίες φιλίας».

Φύλλα Εργασίας

Φύλλα εργασίας δεν παρατίθενται καθώς το σενάριο προϋποθέτει ελευθερία κινήσεων, όσο το δυνατόν πιο ελάχιστη δέσμευση, ενώ παροτρύνει τους εκπαιδευτικούς να φτιάξουν δικές τους δραστηριότητες ανάλογα με τα ενδιαφέροντα

και τις δυνατότητες της τάξης, αγνοώντας από τις υπάρχουσες όσες θεωρούν ότι, για κάποιο λόγο, δεν τους εξυπηρετούν.

Άλλες εκδοχές - Κριτική

Το προτεινόμενο σενάριο περιλαμβάνει μια πληθώρα κειμένων και εναλλακτικών δραστηριοτήτων από τα οποία ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει αυτά που θεωρεί πιο κατάλληλα για την τάξη του κάθε φορά, με την έννοια ότι ανταποκρίνονται περισσότερο στα ενδιαφέροντα, τις εμπειρίες και το «λογοτεχνικό γούστο» των μαθητών και των μαθητριών του.

Με το ίδιο σκεπτικό προτείνονται και πολλά τεχνολογικά μέσα από τα οποία τα παιδιά θα χρησιμοποιήσουν ορισμένα μόνο και ανάλογα με τον βαθμό εξοικείωσης που έχουν ή αποκτούν σταδιακά με αυτά.

Επίσης, θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι ομαδικές εργασίες του προτεινόμενου σεναρίου, οι οποίες χρησιμοποιούν ΤΠΕ, πραγματοποιούνται, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, στο εργαστήριο πληροφορικής ή στη γωνιά του υπολογιστή η κάθε ομάδα, κατόπιν συνεννόησης, ενώ, την ίδια ώρα, οι υπόλοιπες ομάδες υλοποιούν κάποιες άλλες δραστηριότητες σχετικές με τις παρουσιάσεις των βιβλίων τους.

Ωστόσο, όλα τα προτεινόμενα τεχνολογικά μέσα έχουν επιλεγεί με τρόπο που να μπορούν να αντικατασταθούν με παραδοσιακότερα εργαλεία απεικόνισης και συγγραφής (χειρόγραφα, ζωγραφική, κολάζ) καθώς και μέσα πληροφόρησης (λεξικά, εγκυκλοπαίδειες).

Τέλος, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι τεχνικές δραματοποίησης που προτείνονται πρέπει να προετοιμαστούν καλά και προϋποθέτουν κάποια τριβή των παιδιών με το θέατρο, η οποία δυσχεραίνεται από την απουσία σχετικού μαθήματος θεατρικής αγωγής στη Γ΄ Τάξη. Στην περίπτωση αυτή η δραματοποίηση ή περιορίζεται ή συμπληρώνεται από σχετικές δραστηριότητες κατά την ευέλικτη ζώνη. Επίσης, οι τεχνικές αυτές μπορούν να εναλλάσσονται ανάλογα με την ανταπόκριση

των παιδιών και σε καμιά περίπτωση δεν αφορούν μόνο τα κείμενα με τα οποία συνδέονται παραπάνω στις προτεινόμενες δραστηριότητες.

Βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό

Αντωνιάδου, Ε. & Ι. Μπίμπου-Νάκου. 2000. Κατανόηση των σχέσεων απόρριψης από παιδιά σχολικής ηλικίας: Αίτια, ερμηνείες και σύνδεση με τη μοναξιά. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση* 30, 193-213.

Αναγνωστάκη, Λ. 2008. Οι σχέσεις φιλίας των παιδιών με τους συνομηλίκους τους και η σημασία τους για τη φυσιολογική συναισθηματική ανάπτυξη τους. *Δελτ. Α΄ Παιδιατρ. Κλιν. Πανεπ. Αθηνών* 55, 2008.

Αποστολίδου, Β., Δ. Αδαμίδης, Δ. Μάνεσης & Α. Τσαρμποπούλου. 2004. «Το παιχνίδι στη λογοτεχνία», Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, 2002-2004, ΔΡΑΣΗ 2.5 Δημιουργία «εναλλακτικού» εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου. Υπεύθυνες δράσης: Βενετία Αποστολίδου & Ελένη Χοντολίδου, διδακτικές προτάσεις για το μάθημα της λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου <http://www.museduc.gr/index.php?page=2&sub=122b>

Βαϊράμη, Μ. 2005. *Φιλικές σχέσεις μεταξύ παιδιών σχολικής ηλικίας: Οικογενειακοί παράγοντες που τις επηρεάζουν*. Διδακτορική διατριβή: Θεσσαλονίκη ΑΠΘ Τμήμα Ψυχολογίας, Τομέας σχολικής και εξελικτικής ψυχολογίας <http://invenio.lib.auth.gr/record/22080/files/gri-2005-563.pdf>.

Γκόβας, Ν. 2003. *Για ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

*Τα κείμενα ακολουθούν τη νέα σχολική [Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου](#) (Σ. Χατζησαββίδης σε συνεργασία με Αθ. Χατζησαββίδου, ΟΕΔΒ 2007).

**Για πρακτικούς λόγους, η χρήση του αρσενικού γραμματικού γένους θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνει και το θηλυκό.